קיץ כבנות שוח למזבח והכתיב [1]כי כל שאור וכל דבש וגו' תני רב חנינא כבנות שוח לאדם דרש ר"נ בר רב חסדא [א]אין מקיצין בעולת העוף אמר רבא א)הא בורכא א"ל ר"נ בר יצחק לרבא מאי בורכתא אנא אמריתה ניהליה ומשמיה דרב שימי מנהרדעא אמריתה ניהליה דאמר רב שימי מנהרדעא מותרות לנדבת צבור אזלי [ב]ואין עולת עוף בצבור ואף שמואל סבר להא דר' יוחנן ב)דאמר רב יהודה אמר שמואל קרבנות צבור סכין מושכתן למה שהן תניא נמי הכי ומודה ר"ש בשעיר שאם לא קרב ברגל יקרב בר"ח ואם לא קרב בר"ח יקרב ביוה"כ ואם לא קרב ביוה"כ יקרב ברגל ואם לא קרב ברגל זה יקרב ברגל אחר שמתחלתו לא בא אלא לכפר על מזבח החיצון ג)(תנא לא הוקדש אלא לכפר על מזבח החיצון): ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו שעיר הנעשה בפנים כו': מנהני מילי דת"ר [2]וכפר על הקדש מטומאות בני ישראל וגו' ד)פשעים אלו המורדים וכן הוא אומר [3]מלך מואב פשע בי ואומר [4]אז תפשע לבנה בעת ההיא חטאות אלו השגגות וכן הוא אומר [5]נפש כי תחטא בשגגה: על שאר עבירות שבתורה הקלות והחמורות הזדונות והשגגות כו': היינו קלות היינו עשה ולא תעשה חמורות היינו כריתות ומיתות ב"ד הודע היינו מזיד לא הודע היינו שוגג אמר רב יהודה [ג]ה"ק על שאר עבירות שבתורה בין קלות בין חמורות בין שעשאן בשוגג בין שעשאן במזיד אותן שעשאן בשוגג בין נודע לו ספיקן בין לא נודע לו ספיקן [ד]ואלו הן קלות עשה ולא תעשה ואלו הן חמורות כריתות ומיתות ב"ד האי עשה ה"ד אי דלא עבד תשובה [6]זבח רשעים תועבה אי [ה]דעבד תשובה כל יומא נמי דתניא ה) [ו]עבר על מצות עשה ועשה תשובה לא זז משם עד שמוחלין לו אמר רבי זירא

בעומד

קיץ כבנות שוח למזבח. כאדם שמביא בקינוח סעודה מיני מתיקה והוא לשון קיץ כדכתיב (שמואל ב טז) הלחם והקיץ לאכול לנערים: **וכל דבש.** וכל מיני פירות האילן בכלל: **אין מקיצין בעולת העוף.** אין לוקחין בדמי הנדבה עולת העוף: **הא בורכא.** דבר הבדוי מן הלב דמנא לך הא: **לנדבת צבור אזלא.** כדרבנן דפליגי עליה דר"א: **ואין עולת העוף בצבור.** דתניא בת"כ ו) והקריב מן התורים ז) ח)היחיד מביא עוף ואין הצבור מביאין עוף: **להא דר' יוחנן.** דאמר (לעיל ט)) תמידין שלא הוצרכו לר"ש דלית ליה לב ב"ד מתנה מקיצין בהן את המזבח בגופן ואין צריכין רעיה: **סכין מושכתן למה שהן.** סכין השוחטן סתם מושכתן לקרבן שהופרש מתחלה לכך ואפילו אין זה אותו קרבן עצמו וכגון עולת תמיד עולה לקיץ אם אינו ראוי לתמיד: **מודה ר"ש כו'.** ומסקנא דטעמא דמתחלתו לא בא אלא לכפר על מזבח החיצון אלמא אהא הוא דקפדינא שיקרב על מזבח החיצון לכפר מקצת דבר שהוקדש לו חטאת דטומאת מקדש תקרב לטומאת מקדש ואע"פ שאין כפרתן שוה ה"נ לעולה שהוקדש לעולה יקרב: **וכפר על הקדש.** בשעיר הפנימי כתיב: **היינו קלות היינו עשה ולא תעשה.** כלומר הי ניהו קלות עשה ולא תעשה אמאי תני להו תרתי: **היינו זדונות היינו הודע.** קס"ד הודע שידע ועשה דהיינו מזיד דהא ליכא למימר הודע שנודעה לו שגגתו כדפרשינן ליה בכל דוכתי דא"כ הוה ליה חטאות ואשמות ודאין ותנן במס' כריתות (דף כה.) חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יוה"כ חייבין להביא אחר יוה"כ: **אמר רב יהודה כו'.** סיפא דמתניתין מפרשא ליה לרישא וכולהו פירוש דקלות וחמורות הוא: **בין שעשאן בשוגג.** האי שוגג דהכא ליכא לפרושי אלא בדבר שאין שגגתו חטאת אלא אשם תלוי כגון אכל אחת משתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואינו יודע איזה אכל י): **בין שנודע לו ספיקן.** שנודע לו שבא לידי ספק חלב: **בין שלא נודע לו.** לפני יוה"כ שאכל ספק חלב אין צריך להביא אחר יוה"כ אשם תלוי והכי נמי תנן בכריתות (שם) חייבי אשמות תלויין שעבר עליהן יוה"כ פטורין ויליף לה התם מקראי: **האי עשה.** דמכפר עליה יוה"כ: **ה"ד אי דלא עשה תשובה.** שאינו תוהא על חטאו: **הא כתיב זבח רשעים תועבה.** והיכי מכפר עליה קרבן יוה"כ: **ואי דעבד תשובה.** למה לי יוה"כ כל יומא נמי תשובה מכפרא עליה דתניא לא זז משם עד שמוחלין לו:

בעומד

כבנות שוח לאדם. משמע שהן טובות ובקרא נמי כתיב (בראשית ג) כי טוב העץ למאכל והיינו בנות שוח כדמשמע בבראשית רבה כי גרמו שוחה לאדם א"נ בנות שבע שגרמו ז' ימי אבילות וקשה לר"ת דבפ"ק דע"ז (דף יד. ושם) משמע דלא חזו לאכילה כל כך דקתני גבי שביעית הוסיפו עליהן אלכסוסין ואיצטרובלין מוכסוסין ובנות שוח אבל מעיקרא לא הוו בהו שביעית משמע דגריעי ותירץ ר"ת דלאו משום דגריעי אלא שבינו במס' שביעית (פ"ה מ"א) בנות שוח שביעית שלהן שניה שעושין לג' שנים וכשהפרי נחנט בשביעית אינו נגמר עד שנה שניה של שמיט' והשתא מעיקרא סבור דאזלינן בתר לקיטה ובסוף סבור דאזלינן בתר חנטה ועוד תירץ ר"ת דגרס בפ"ק דע"ז (שם) מוכסוסין בנות שוח בלא וי"ו ופרי אחת הוא והוא גרוע ואינו אותו שמנו בנות שוח גרידא וכן משמע בפ"ק דבכורות (דף ח. ושם) דשנים הם דהא אמר הזאב והארי לג' שנים וכנגדן בבנות שוח נתם לג' שנים ולאותו רשע לא מצינו שום חבר וי"א מוכסוסין בנות שוח ומיהו בפרק כיצד מברכין (ברכות דף מ:) משמע דבנות שוח הן גרועין שלא נחשדו עליהן עמי הארץ דחשיב להו כ) גבי קלין שבדמאי ושמא פרי הוא שגדל ביערים כמו עוזרדין דחשיב בהדייהו ולפי שמצוי להן מן ההפקר לא נחשדו שלא לעשר הגדל בגנותיהן ובפרדסותיהן ולא מפני שהוא גרוע: **הא** בורכא. תימה היכי ס"ד דמקילין בעוף האמר ל)זה מדרש דרש יהוידע הכהן שמותר חטאת ומותר אשם יהא לנדבת עולה משום דכתיב (ויקרא ה) לה' לכהן איזהו דבר שהוא לה' ולכהן הוי אומר זה עולה שבשר עולה כולה לה' והגיזה והעור לכהן ובעוף אין לכהן חלק בו וי"ל דהתם במותר מעות כגון הפריש מעות לחטאת ולאשם כדכתיב (מלכים ב יב) כסף אשם כסף חטאת והכא בשנתותר גוף אשם: **ואין** עוף בצבור. מ)משום דכתיב ביה נפש דמשמע ביחיד דוקא וא"ת והאמר בפ' טרף בקלפי (יומא דף מא: ושם) אי זכן פרידה אחת אי עולה זכן עולה אולא לנדבה וי"ל דאין לקנות עוף במעות שנתותרו אך אם בכר בא עוף לפנינו מקילים בו °דמה יעשה ממנו [ועי' תוס' תמורה כג: ד"ה ושפה]: **ואף** שמואל סבר לה. פי' בקונטרס להא דאמר לר"ש מקילין בהן המזבח דאמר שמואל סכין מושכתן פי' סכין השוחטת סתם מושכתן לקרבן שהופרשו מתחלה לכך כגון עולת תמיד לעולת קיץ אע"פ שאין זה אותו קרבן עצמו כיון דמעיקרא עולה והשתא עולה וקשה דכפ"ק דזבחים (דף ג. ושם) מוכח דמילתא דשמואל כרבנן דר"ש דאית להו לב בית דין מתנה עליהן ואמאי דגרס בסמוך תניא נמי הכי קשה דמתני' ה"ל לאיתויי ונראה כפירוש הערוך נ) דפי' סכין מושכתן למה שהם אם תמידים אם מוספין סכין מושכתן להיות כן דטרם משכן לסכין אין לומר איזה תמיד איזה מוסף אלא תלויין ועומדין בתנאי לב ב"ד דאף ע"פ שאמרו שהן תמידים אם ירצו להקריבן לשם זבח אחר רשאין לפי שבזמן שמשך זה סכין לשחיטת תמיד הרי הוא תמיד ואם למוסף מוסף והוי סייעתא לר' יוחנן דאמר תמידין שלא הוצרכו לצבור לדברי רבנן נפדין תמימים שהרי עדיין לא משכן לסכין ס) ול"ג תניא נמי הכי אלא תניא וי"מ תניא נמי הכי אדרב שמואל בר רב יצחק דאמר מודה ר"ש בשעירי חטאת שאין מקילין בגופן דקתני אם לא קרב ברגל כלומר בפסח יקרב בר"ח כו' ואם לא קרב ביוה"כ יקרב ברגל פירוש בסוכות ואם לא קרב ברגל זה של סוכות יקרב ברגל אחר היינו שמיני עצרת שהוא רגל בפני עצמו אבל טפי מרגל אחר דהיינו בפסח הבא לא מצי לאקרובי לגופיה דה"ל תרומה ישנה ולא להקיץ בגופו לפי שמתחלתו לא הוקדש אלא לכפר על מזבח החיצון כלומר לכפר בחטאת וא"א לשנותן בנדבה אלמא אין מקילין בגופן אלא בדמיהן אבל קשה דלמאי נטר עד הכא לעיל ה"ל לאיתויי: **שמתחלה לא בא אלא לכפר** על מזבח החיצון. אע"ג דבמתני' מפרש משום דבאין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו תרתי בעינן מקדש וקדשיו ומזבח החיצון לאפוקי שעיר הפנימי ואע"ג דמשמע לעיל דאי לאו משום גזירה אטו לפני כפרה היו מקילין אפילו במותר חטאת הפנימית היינו משום דהכי גמירי דמותר חטאת לנדבה לעולה: **ועל** זדון טומאת מקדש וקדשיו. אין זה ב' כפרות אלא מה שקרבן אחד מכפר כדפי"ל (א) א"נ כפרה אחת לשוגג ואחת למזיד: **לא** זז משם עד שמוחלים לו. ואף על גב דתנן במתני' בפרק בתרא דיומא (דף פה: ושם) על עשה ועל לא תעשה תשובה מכפרת ואמר נמי במס' חגיגה (דף ה.) כל העושה דבר ומתחרט מוחלין לו מיד אפי' בשאר עבירות אינה מחילה גמורה אלא שמקילין לו הדין אבל במצות עשה מוחלין לגמרי:

בעומד

עין משפט נר מצוה

מד א ב מיי' פ"ד מהל' שקלים הל' ט ופ"ו מהל' כלי המקדש הל' יג:

מה ג ד ה מיי' פ"א מהל' תשובה הלכה ג:

מו ו מיי' שם הל' ד:

◆

תורה אור השלם

1. כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַייָ לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַייָ: ויקרא ב יא
2. וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם: ויקרא טז טז
3. וַיֵּלֶךְ וַיִּשְׁלַח אֶל יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה לֵאמֹר מֶלֶךְ מוֹאָב פָּשַׁע בִּי הֲתֵלֵךְ אִתִּי אֶל מוֹאָב לַמִּלְחָמָה וַיֹּאמֶר אֶעֱלֶה כָּמוֹנִי כָמוֹךָ כְּעַמִּי כְעַמֶּךָ כְּסוּסַי כְּסוּסֶיךָ: מלכים ב ג ז
4. וַיִּפְשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד יְהוּדָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה אָז תִּפְשַׁע לִבְנָה בָּעֵת הַהִיא: מלכים ב ח כב
5. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא בִשְׁגָגָה מִכֹּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה: ויקרא ד ב
6. זֶבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה אַף כִּי בְזִמָּה יְבִיאֶנּוּ: משלי כא כז

◆

רבינו חננאל

קיין למזבח כבנות שבע שהן תאני חיוורתא לאדם שאוכלין אותן בקינוח סעודה: דרש רב נחמן ב"ר חסדא אין מקיצין בעולת העוף כדרב שימי דאמר מותרות לעולת נדבת צבור אזלי. ואין עוף בקרבנות צבור: ואף שמואל סבר להא דאמר ר' יוחנן דאמר רב יהודה אמר שמואל קרבנות צבור סכין מושכתן למה שהן. כלומר לב ב"ד מתנה עליהן ואין נקבעין בזבח ידוע אלא בשעת שחיטתן. שעד זמן השחיטה אע"פ שאמרו עליהן כי הם תמידין רשאין לשחטן לשום זבח אחר שכן מתנה עליהם לב ב"ד שאם ירצו להקריבם לשם זבח אחר רשאין. תניא נמי הכי כר' יוחנן דאמר תמידין שלא הוצרכו לצבור לדברי ר' שמעון אין נפדין תמימין. דתניא מודה [ר"ש] בשעיר שלא קרב בר"ח יקרב ברגל ושלא קרב ברגל זה יקרב ברגל אחר שתחלתו לא בא אלא לכפר על מזבח החיצון תנא לא הוקדש אלא לכפר על מזבח החיצון: מתני' על שאר עבירות שבתורה כו'. תירצה רב יהודה למתני' הכי עבירות הקלות עשה ולא תעשה. והחמורות שהן כריתות ומיתות ב"ד בין שעשאן בשגגה בין שעשאן במזיד. ואותן שעשאן בשגגה. בין שנודע לו ספיקן בין לא נודע לו ספיקן שעיר

מסורת הש"ס

א) [חולין פח: ע"ש בפי' רש"י כתובות סב: ע"ש ובפי' רש"י], ב) זבחים ו., ג) רס"ל מ"ג, ד) [יומא לו:], ה) [יומא פו. זבחים ז:], ו) [ויקרא פרשה ו], ז) [ויקרא א], ח) [צ"ל והקריב מן התורים את קרבנו היחיד וכו' ועי' רש"י מנחות ה. ד"ה מנחת העומר וכו' עופות אין באין בצבור בת"כ גבי נדבת העוף קרבנו והקריב היחיד מביא עוף ולא הצבור. עכ"ל], ט) [דף יב.], י) [כריתות יח.], כ) [בדמאי פ"א מ"א], ל) [שקלים פ"ו מ"ו זבחים קג. ובתמורה כג: ע"ש], מ) [חרי תמיהי הא דמנעו א"ע ממדרש חכמים להביא בת"כ כמו שהביא רש"י הכא בד"ה ואין עולת ועוד דלא נמצא בשום קרא גבי עולת עוף נדבה תיבת נפש ולע"ג ועי' מנחות קד: הכל באין בשותפות לא חילק הכתוב אלא מנחה דכתיב בה נפש ותוס' ד"ה מה ועי' תוספות זבחים ה: ד"ה נפש וז"ל רש"י ויקרא ב' פסוק א' לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה וכו' לכן נראה דכך צ"ל ואין עוף בצבור אבל בא בשותפות ולא ממעטי' שותפות רק במנחה משום דכתיב ביה נפש דמשמע ביחיד דוקא וכו' וכוונת תוס' דלהכי נקיט ואין עוף בצבור דוקא בצבור הוא דלא אתי משום דמקרבנו ממעטינן המשתכר והיינו צבור ולית מיעוטי למעט שותפות אבל גבי מנחה דכתיב תרי מיעוטי דהיינו קרבנו וגם כתיב ביה נפש ממעטינן נמי שותפות דלא מייתי מנחה אמנם בלתי הג"ה זו לדברי תוספות הללו קשין להולמן מחמת תרי תמיהות שזכרתי למעלה], נ) [ערך מסך], ס) [עכ"ל].

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ועל כו' כדפי"ל. נ"ב בדף ז ע"ב בד"ה יש לו:

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ואין וכו' דמה יעשה ממנו. עיין נזיר דף כו ע"א תוס' ד"ה וכ"ת:

◆

מוסף רש"י

בורכא. דבר שאינו הגון (כתובות סב.) לא: אינו עיקר, לשון בור (חולין פח:). אלו המורדים. העושה להכעיס (יומא לו:). מלך מואב פשע בי. מרד בי (שם). אז תפשע לבנה. מרדו יושבי לבנה על מלך יהודה (שם).